

Do you speak English?

ZOLCZER PÉTER

NYELVTANULÁSI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS (1. RÉSZ) NYELVTAN

Az idegen nyelvi készségek fejlesztéséről már sok cikket és két cikksorozatot (pl. Nyelvtanulási stratégiák, A nyelvtanulást elősegítő általános készségek) is írtunk, viszont eddig még egyikben sem vettük igazán górcső alá (egyenként) a nyelvtanulási készségeket, pontosabban azt, hogy azokat milyen (rendhagyó) módokon tudjuk fejleszteni. Ebben a cikksorozatban konkrét tippeket nézünk meg arra, miként fejleszthetők a nyelvtani, szókincs-, hallgatás-, olvasás-, írás- és az értelmezési készségek. A legnagyobb mumussal, a nyelvtannal kezdjük.

Nyelvpedagógiai és didaktikai szempontból a nyelvtan alapvetően kétféleképpen tanítható: deduktívan és induktívan. A deduktív nyelvtanítás lényege, hogy a tanár bemutat egy nyelvtani szerkezetet, amelyet a diákok többszöri gyakorlással megtanulnak alkalmazni. Az induktív nyelvtanítás lényege ennek az ellentéje: a diákok példamondatok segítségével maguk jönnek rá a nyelvtani szabályra, amelyet aztán alkalmaznak a gyakorlatban. Mivel az emberi természet alapvetően kíváncsi, és az önmagunk által felfedezett tudás hatékonyabban épül be a hosszú távú memóriánkba, egyértelmű, hogy az induktív nyelvtanításnak számos előnye van a deduktívhoz képest. Mi több, a deduktív nyelvtanításra való túlzott fókuszálás lehet az egyik oka annak, hogy a legtöbb nyelvtanuló – amellet, hogy a nyelvtant érzi a nyelvtanulás legnehezebb részének – irtózik a nyelvtantól. Összehasonlítva a két nyelvtanulási módszert, még azt a különbséget (is) érdemes megemlítenünk, hogy bár az induktív megközelítés első fázisa időigényesebb (hiszen viszonylag sok példamondatot kell megnéznünk ahhoz, hogy az adott nyelvtani szabályt kiszűrjessük belőlük), mindenképpen

érdeemes erre a módszerre fektetnünk a hangsúlyt. Nézzünk néhány konkrét tippet, amivel hatékonyan fejleszthetjük a(z) (idegen nyelvi) nyelvtani készségünket.

Lomb Kató, a világ egyik első szinkrontolmácsa és poliglottja, több könyvében is hangsúlyozza azt a gondolatot, hogy nem tanulhatunk nyelvet nyelvtanból, csakis nyelvtant lehet nyelvből tanulni. Ennek a megállapításnak hatalmas ereje van, kiváltképp ha abból a természetes folyamatból indulunk ki, amellyel a gyermekek is elsajátítják az anyanyelvüket. Elsajátítják, és nem megtanulják! A gyermekek nem magolnak nyelvtani szerkezeteket és ragozási táblázatokat, mégis képesek addig még soha nem kimondott szavakból nyelvtanilag helyes mondatokat létrehozni. Minderre azért képesek, mert tudattalanul felismerik a körülöttük beszélők nyelvhasználatában a mintázatokat. Ezek a mintázatok gyakran ismétlődnek, így egyértelművé válik számukra jelentésük és alkalmazási módjuk is. Így tudják kiváltani a gyermekek a gyakori szülői reakciót: „Honnan tudod, hogy ezt így kell mondani?”

A második tipp a hatékony nyelvtanuláshoz az, hogy alaposan válasszuk meg azt a bemenetet, amelyből a nyelvtani szerkezeteket (nyelvtani mintázatokat) szeretnénk kiszűrni és elsajátítani. Mindenképpen olyan bemenetet válasszunk, ami érdekes számunkra, ami leköti a figyelmünket, de nem csak azért, mert az az adott idegen nyelven van, hanem tartalmi szempontból is. Ha úgy érezzük, szükségünk van rá, használhatunk nyelvtankönyvet, de az inkább legyen hivatkozási alap, vagy épp ellenőrzési eszköz, minthogy erre fordítanánk időnk nagy részét. Ezt az időt használjuk fel inkább arra, hogy minél több

nyelvi mintával érintkezzünk, akár magazinok vagy könyvek olvasásával, akár valamilyen videó (film, sorozat, YouTube-videó) megnézésével.

A következő tipp az, hogy ha már találtunk megfelelő bemenetet, a nyelvi mintázatokat tudatosan is szűrjük/vonjuk ki a szövegből. Evolúciónk során agyunk mintázatokat felismerésére „szakosodott”, használjuk hát ki ezt a funkcióját. Nyelvtanulásnál ezt a leg-egyszerűbben úgy tudjuk megtenni, hogy kiválasztunk egy mondatot az idegen nyelven, majd összehasonlítjuk azt anyanyelvünk egy olyan mondatával, amelyben ugyanaz a minta szerepel (ez persze lehet az idegen nyelvi mondat fordítása is). Például ha az angol *The boy likes chocolate* mondatot összehasonlítjuk a magyar *A fiú szereti a csokit* (vagy épp *A lány szereti a babát*) mondatával, könnyen felismerhetővé válhat azon általános kijelentő mondat nyelvtani szerkezete, amelyben van egy alanyunk, állítmányunk és tárgyunk. A módszer akkor is működik, ha a szórend nem azonos a két nyelvnél, sőt, még akkor is, ha egyik szó jelentését sem tudjuk leellenőrizni – mindössze elég mondatot (mintát) kell találnunk, amiben az adott szó szerepel.

Végül egy utolsó tipp: ha már kielemeztünk és elsajátítottunk egy adott mintát, vagyis ez esetben nyelvtani szerkezetet, alkossunk vele egy olyan mondatot, amely valamilyen módon személyesen kötődik hozzánk, amelyhez emlékek, tapasztalatok, érzelmek kötődnek. Ezt a mondatot jegyezzük meg, és egyben váljék ez az adott nyelvtani szerkezet referenciamondatává (emlékezzünk, az érzelmi töltetű információ könnyebben és hatékonyabban raktározódik el hosszú távú memóriánkban). Hajrá, nyelv(tan)tanulás!